

Rudolf Steiner

Duchovní základy anthroposofického hnutí

Dornach, dne 6.července 1924.

Milí přátelé,

viděli jsme, jak pozorování karmy, ve které jest obsažen lidský osud, vede od nejzazších poměrů vesmíru, od hvězdných světů až do nejintimnějších zážitků lidského srdce, pokud toto srdce je projevem všeho, co člověk v životě cítí na sebe působiti, co se s ním děje v souvislostech zemského bytí. Chceme-li právě z hlubšího porozumění karmickým souvislostem přijíti k úsudku, jsme vždycky znovu a znovu vybízeni, pohlédnouti do těchto tak od sebe vzdálených světových oblastí. Musíme si vlastně říci: Ať pozorujeme okolí, ať přírodu, ať více přírodní utváření vývoje lidstva v dějinách nebo život národů, nevede to tak vysoko vzhůru do kosmických oblastí jako právě pozorování karmy. Pozorování karmy, to nás vůbec upozorňuje na souvislosti lidského života, prožitého zde na Zemi, s tím, co se děje v dálkách světů. Tento lidský život na Zemi vidíme, když v jistých souvislostech dosáhne hranice, rozvíjeti se asi do sedmdesátého roku. Co jest nad to, je vlastně milostivě darovaný život. Co jest pod tím, stojí pod karmickými vlivy; ty budeme ještě pozorovati. Ale můžeme, jak jsme se o tom již zmínili ve mnoha úvahách z nejrůznějších hledisek, počítati lidský zemský život asi na 72 let. Dvaasedmdesát let je také – viděno před tajemstvími kosmu – pozoruhodné číslo, jehož význam vysvitne nám správně teprve, jestliže pozorujeme, řekl bych, kosmické tajemství lidského zemského života.

Líčili jsme již, co vlastně jest hvězdný svět z duchovního hlediska. Když vstupujeme do nového zemského života, přicházíme jaksi z hvězdného světa nazpět do tohoto pozemského života. A tu nám napadne, jak staré názory, i když tradičně na ně vůbec nenavazujeme, jednoduše znovu vyplynou, když se přiblížíme příslušné oblasti za pomoci dnešního duchovního bádání. Viděli jsme již, jak různé hvězdy-oběžnice, jak hvězdy-stálice mají podíl na lidském životě, na tom, co proniká lidský život zde na Zemi. Nakonec, máme-li před sebou vyžité zemský život, který se nezastavil na příliš spodní hranici, který prodělal aspoň polovinu zemské doby, můžeme říci, že člověk, sestupující z duchovně světových dálek k zemskému bytí, přichází sem vždycky z určité hvězdy. Můžeme sledovati tento směr, a není to nevěcné, nýbrž naopak velmi přesné, když mluvíme o tom, že člověk má svoji hvězdu. Určitá hvězda-stálice jest duchovní oblastí člověka. A člověk, když promění v prostorovou obraznost to, co je prožíváno mimo prostor a čas mezi smrtí a novým narozením, přichází ze směru určité hvězdy. Můžeme tedy přijmouti do své mysli tuto představu: když pozorujeme celé lidské pokolení, které Zemi obývá, tedy najdeme, když se po zemi rozhlédneme, když procházíme pevniny, tyto pevniny obydleny lidmi, kteří jsou v přítomné době inkarnováni. Kde nacházíme ostatní lidi ve vesmíru? Kam musíme pohlédnouti ve vesmíru, když chceme k nim obrátit duševní zrak po té, co byli prodělali určitou dobu po projití branou smrti? Pohlížíme správnými směry, jestliže pohlížíme k hvězdnému nebi. Zde jsou ty duše, alespoň

jsou to směry, kterými najdeme duše, nacházející se mezi smrtí a novým narozením. Celé lidské pokolení, které zemi zalidňuje, najdeme, jestliže pohlédneme nahoru i dolů.

Jenom ty, kdo jsou na cestě tam, nebo na cestě sem, najdeme v oblasti planetární. Ale nemůžeme myslet na půlnoční hodinu bytí mezi smrtí a novým narozením, aniž bychom mysleli na určitou hvězdu, na které člověk jaksi bydlí mezi smrtí a novým narozením, ovšem nutno brát ohled na to, co jsem o hvězdných bytostech řekl. Když přistupujeme, milí přátelé, k vesmíru s věděním, že zde venku jsou hvězdy světová znamení, ze kterých se nám třpytí a skvěje vstříc duševní život těch, kdo jsou mezi smrtí a novým zrozením, pak budeme také pozorní na to, abychom se podívali na konstelace hvězd; jak souvisí všechno, co spatřujeme v dálkách světových, s lidským životem. Potom se naučíme jinak, s citem pohlížeti na stříbroskvělý Měsíc, na oslňující Slunce, na jiskřící se v noci hvězdy, neboť se cítíme se vším tím také lidsky spojeni.

A to jest něco, co se anthroposofií má lidským duším vydobýti: aby tyto lidské duše cítily se také lidsky spojeny s celým vesmírem. Ale teprve potom vzejdou nám jistá tajemství světového bytí.

Milí přátelé. Slunce vychází a zapadá, hvězdy vycházejí a zapadají. Můžeme sledovati, jak Slunce, řekněme, zapadá v krajině, kde jsou určité skupiny hvězd. Můžeme sledovati onen, jak se dnes říká: zdánlivý postup, který sledují hvězdy při svém kroužení kolem Země. Můžeme sledovati postup Slunce.

Říkáme dnes, že během 24 hodin Slunce oběhne kolem země – všechno přirozeně zdánlivě – že hvězdy oběhnou kolem země. Tak říkáme. Ale to není docela správně řečeno. Když sledujeme stále znovu a znovu pozorně oběh hvězd a oběh Slunce, tu přijdeme na to, že Slunce v poměru ke hvězdám nevyhází stále v tutéž dobu, nýbrž vždycky o něco málo později každý den, takže každý den přijde o něco málo později na místo, na kterém bylo předešlého dne v poměru ke hvězdám. A tak se shrnují tyto doby o které se Slunce stále opoždí za během hvězd, stávají se hodinou, dvěma hodinami, třemi hodinami a stávají se konečně jedním dnem. A přichází chvíle, kdy můžeme říci, že se Slunce opozdilo za hvězdou o jeden den.

A nyní dejme tomu, že někdo je narozen třeba prvního března některého roku a žil až do uplynutí 72 let života. On slaví svoje narozeniny vždycky 1. března, protože Slunce praví, že tyto narozeniny jsou 1. března. on je také může tak slaviti, neboť Slunce i když ustupuje vzhledem ke hvězdám, skvěje se po těchto 72 let vždycky v sousedství oné hvězdy, která svítila, když člověk přišel na Zem.

Ale když člověk žil 72 let, pak uplynul celý den a on přichází ve svém věku na místo, kdy Slunce opustilo hvězdu (*), do které vstoupilo právě, když člověk nastoupil svůj život. A člověk přichází o svých narozeninách na 1. března. hvězda neříká totéž, co říká Slunce: Hvězdy říkají, že je 2. března, Slunce praví, že je 1. března. Člověk ztratil jeden světový den, neboť je to právě 72 let, co se Slunce opozdí za hvězdou o jeden den. (**). A za této doby, po

kteřou se Slunce může zdržovati v dosahu jeho hvězdy, může člověk na Zemi žít. Potom za normálních poměrů, když Slunce hvězdu již neupokojí ohledně zemského života, když Slunce již neříká(*) k jeho hvězdě: On jest dole, já ti dám samo ze sebe, co ti má dát tento člověk, učiním nyní prozatím, způsobím krytí s ním, to, co s ním jinak činíš mezi smrtí a novým zrozením; když Slunce nemůže to již hvězdě říci, žádá hvězda člověka nazpět.

A zde máte na nebi děje, související bezprostředně s lidským životem na zemi. V tajemstvích nebes vidíme vysloveno stáří lidského života. Člověk může žít 72 let, protože Slunce za tuto dobu se opozdí o jeden den, takže hvězdu, kterou před tím upokojovalo tím, že se před ní stavělo, nemůže již upokojit, takže člověk jest zase uvolněn pro duchovně duševní práci člověka ve vesmíru.

Tyto věci není vlastně možno pochopit jinak, než jsou-li chápány s onou úctou, kterou ve starých mystériích nazývali úctou před tím, co jest nahoře. Tato úcta před tím, co jest nahoře, vede nás vždycky znova k tomu, abychom to, co se děje na zemi, viděli v souvislosti s tím, co se odehrává v mohutném, majestátním hvězdném písmu. A je vlastně velmi omezený život ten, jaký vedou lidé dnes, například proti životu, jaký vedli ještě na začátku třetí poatlantské doby, kde se všude počítalo u člověka ne podle toho, co zaznamenává jeho kroky pouze na Zemi, nýbrž podle toho, co říkají hvězdy vesmíru o lidském životě. – Hled'te, jsme-li pozorní na takovéto souvislosti a jsme-li s to, abychom do své duše takovéto souvislosti s úctou přijali, pak budeme si také moci říci: Cokoli se děje na zemi, to má svůj korrelant svůj protějšek v duchovních světech. A ve hvězdném písmu se vyjadřuje, jaká je souvislost mezi tím, co se děje zde a tím, co – mluvíme-li z hlediska země – se odehrávalo značnou dobu před tím v duchovním světě. A vlastně každé pozorování karmy musí se dít v takovéto ostýchavé úctě před světovým tajemstvím.

Přibližme se nyní v takovéto ostýchavé úctě některým karmickým pozorováním, která zde chci v nejbližší době podati. Vezměme nejprve jednu věc, milí přátelé. Zde sedí určitý počet lidí, jeden úsek z toho, co se nazývá Anthroposofickou společností. Zdali jest jeden silnějšími, druhý slabšími pouty spojen s Anthroposofickou společností, patří to vždycky již osudu člověka, k intensivnějšímu osudovému podkladu, že někdo našel cestu do Anthroposofické společnosti. A je to již v onom zduchovnění, které Anthroposofická společnost má najít od Vánočního sjezdu, aby si také stále víc a více uvědomovala to, co duchovně-kosmicky je základem takovéhoto společenství, jakým jest Anthroposofická společnost. Pak může také jednotlivec státi v této společnosti na základě tohoto vědomí. Proto může býti pochopitelné, že s onou zodpovědností, která vyplývá z Vánočního sjezdu, musí se nyní začíti také s tím, pověděti něco o karmě Anthroposofické společnosti, o této velmi složité karmě;

* o jeho narozeninách/pozn.BH/

** tj. jeden stupeň oblouku ekliptiky/pozn.BH/

neboť ze splnutí mnohých jednotlivců vzniká pak všeobecná karma. A vezmete-li všechno v pravém, v hlubokém smyslu, co bylo řečeno během přednášek o karmě a co vyplývá také z jiných souvislostí, které zde byly pozorovány, pak přijdete na to, milí přátelé, že to, co se zde odehrává, když určitý počet lidí je svou karmou veden do Anthroposofické společnosti, má mnohdy předběžné dění – tak to chci nazvat – v dění, které se těmito lidmi odehrávalo dříve,

než vstoupili do zemského života, a které je zase účinkem událostí, které se odehrávaly v předešlých zemských životech.

Když nejprve v myšlenkách prolétneme všechno, co je takovou ideou podníceno, pak řeknete, že tuto myšlenku možno zvolna prohloubiti tak, že se duchovně objeví historie, která stojí za Anthroposofickou společností. Jenže se to nemůže státi rázem, nýbrž může to jen zvolna a postupně přicházeti k vědomí, aby to přišlo k vědomí tak, aby také konání Anthroposofické společnosti se zařizovalo na základech, které zde pro anthroposofy skutečně jsou.

A nyní hleďte, nejprve je to anthroposofie ovšem, která Společnost drží pohromadě, anthroposofie sama o sobě. Anthroposofii musí nějak hledati ten, kdo se dostane do této společnosti. To má svoje předběžné dění v tom, co bylo prožito dříve, nežli duše, které se právě stávají anthroposofy, sestoupí do zemského života.

Ale když potom oko pohlédne na svět s určitým prohlédnutím toho, co se zde vlastně dálo, pak nutno dnes říci následující: Je dnes ve světě mnoho lidí, které najdeme zde nebo onde a o kterých, když si všimneme jejich souvislostí s jejich předzemským životem, musíme vlastně říci, že byli tímto předzemským životem určeni pro Anthroposofickou společnost, a nemohou pro jisté události najíti do ní cestu. Takových lidí jest více, než si myslíte.

To nám ukládá velmi nutkavou otázku: „Jaké jest předurčení, jaká jest praedestinace, která přivádí duši k anthroposofii?“

Hleďte, chtěl bych nejprve vyjíti od výstředních případů, které mohou poučiti, jak se odehrává karma právě u takové duše. V Anthroposofické společnosti vzniká skutečně, řekl bych, intenzivnějším způsobem pro jednotlivce otázka po karmě, nežli v jiném oboru. Chci říci jenom následující: Dejme tomu, že duše, které jsou dnes inkarnovány v lidském těle, nevedou většinou tak daleko nazpět, že by v minulých životech mohly prožiti již něco z toho – vezměme radikální případ v anthroposofickém hnutí – co vede například k eurythmii, neboť tato eurythmie neexistovala v oněch dobách, kdy byly vtěleny duše, které dnes hledají eurythmii.

Tu vzniká palčivá otázka: „Jak přijde duše k tomu, aby se dala z karmických důvodů na cestu k eurythmii?“

Ale tak je to se všemi jednotlivými obory života. Najdou se dnes duše, které hledají cestu k tomu, co dává anthroposofie. Jak přicházejí k tomu, aby to, co jest předběžnými podmínkami jejich karmy v předešlých zemských životech, rozvíjely právě vzhledem k anthroposofii?

Jsou zde nejprve takové duše, které jsou k anthroposofii puzeny s jistou vnitřní intenzitou. Tato intenzita není ovšem u všech stejná, ale jsou duše, které jsou puzeny k anthroposofii s jistou vnitřní intenzitou, takže to člověku připadá tak, jako kdyby přímo, bez postranních stezek, docela přímo směřovaly k anthroposofii a vústily do některého oboru

anthroposofického života.

Je zde jistý počet duší, které k takovému karmickému usměrnění ve své duši přicházejí z toho důvodu, že se zvláštní silou pociťovaly v uplynulých staletích, ve kterých prodělaly svůj předešlý zemský život, že křesťanství dospělo k určitému bodu obratu. Tyto duše žily ve věku, kdy křesťanství bylo přivedeno především k tomu, aby přešlo do více méně instinktivního citění lidského, kdy bylo křesťanství prožíváno sice se samozřejmostí, ale s instinktivní samozřejmostí, kdy duše si vlastně nekladly otázku: „Proč jsem křesťanem?“ A na takovéto duše přicházíme zvláště, když obrátíme pohled nazpět na století třinácté, dvanácté, jedenácté, desáté, deváté a osmé křesťanského vývoje: duše, proniklé křesťanstvím, které vrůstaly do věku duše vědomé, ale které přijaly křesťanství ještě před věkem duše vědomé do čisté duše rozumové, ale kterým vzhledem k více světským záležitostem zasvitlo již to, co má přinést duše vědomá.

Co zde, řekl bych: nevědomě žilo, takže to vešlo jaksi s obejitím hlavy tehda do funkcí organismu, co zde žilo ve mnohém ohledu jakožto zbožné křesťanství, ale křesťanství, které nepřišlo k jasnosti o sobě samém, to kladlo na tyto lidi/nyní/ požadavek / neboť co je nevědomé v jednom zemském životě, stává se právě vědomějším v příštím životě / nahoditi otázku: Proč jsme křesťany?

To vedlo k tomu – mluvím dnes úvodem, věci prozatím naznačuji, později budou rozvedeny – že takovéto duše nyní také v životě mezi smrtí a novým narozením měly spolu v duchovním světě souvislost především v první polovině devatenáctého století. A v duchovním světě byla v první polovině devatenáctého století sdružení, která vyvodila důsledky z křesťanství, jež zde na Zemi byly prožity, v lesku a v obsáhlém zjevu, v obsáhlém zjevení duchovního světa. Právě v polovině devatenáctého století byly v životě mezi smrtí a novým narozením duše, které usilovaly o to, proměnit v kosmické imaginace to, co byly cítily v křesťanském předcházejícím životě. A právě to, co jsem zde jednou popsal jako určitý kultus, to se odehrávalo zde v nadmyslnu. A velký počet duší byl shromážděn v těchto společně utkávaných kosmických imaginacích, v těchto mohutných obrazech příštího života, který potom ve změněné podobě měl být hledán během nejbližšího zemského života. Ale bylo zde vetkáno všecko to, co z těžkých vnitřních bojů – které byly mnohem těžší, než si obvykle myslíme – se odehrávalo mezi sedmým a třináctým, čtrnáctým stoletím po Kristu. Duše těch lidí, které zde míním, právě v této době mnoho prodělávaly. A co zde prodělaly, to všechno vetkaly do oněch mohutných kosmických imaginací, které v první polovině devatenáctého století byly společně utkávány větším počtem duší.

Všecko, co zde bylo utkáváno na kosmických imaginacích, to je proniknuto na jedné straně něčím, co nemohu označit jinak než jako jakési toužebné pocity, plné očekávání; všechno toto vypracovávání mohutných imaginací je těmito dušemi prožíváno tak, že ve svých duších, ve svých z těla vyproštěných duších mají zhuštěný pocit, - ale z četných jednotlivostí zhuštěný pocit.

Je to pocit, který možno popsati asi tímto způsobem: V posledním zemském životě měli jsme dole sklon k prožívání Krista. Cítili jsme hluboce tajemství, které uchovala tradice pro křesťany o svatě vážném dění, které se odehrávalo v Palestině na počátku křesťanského letopočtu. Ale stál tento Kristus před naší duší v celé své slávě, v celém svém lesku? – Tato otázka vycházela z myslí. Což jsme nepozorovali po své smrti, jak Kristus sestoupil na zem z kosmických výšin jakožto sluneční bytost? Prožili jsme jej jakožto kosmickou bytost. Zde již

Kristus není; spojil se se Zemí. Zde jest něco jen jako kosmická upomínka na něho. Musíme znovu najít cestu k Zemi, abychom měli Krista před svojí duší.

Touha po Kristu provázela tyto duše ze tkaní velkých majestátních kosmických imaginací, které byly utkávány společně s duchy vyšších hierarchií; tato touha provázela duše ze života předzemského do života zemského.

To jest něco, co může se strhující intenzitou prožít duchovní zrak, který pozoroval dění ve vtěleném a nevtěleném lidstvu během devatenáctého, dvacátého století. A tu mísily se do těchto dojmů nejrůznější věci, neboť právě tím, že duše, které se teď znovu objevují, spoluprodělaly ve svém cítění Krista všecko to, co se odehrávalo mezi těmi, kdo usilovali o křesťanství a těmi, kdo ještě stáli v představách starého pohanství, jak tomu většinou bylo ve stoletích, která jsem naznačil, právě tím je zde pro tyto duše skutečně mnohé, co v těchto duších působí možnost, propadat na jedné straně pokušením Lucifera, na druhé straně pokušením Ahrimana. A na karmě tkají Ahriman a Lucifer právě tak jako dobří Bohové. To jsme již viděli. Nuže, co všechno je vetkáno do toho, co se dnes odehrává ve svém karmickém vypůsobení, to musí být sledováno jednotlivě, abychom skutečně sledovali duchovní základy antroposofického snažení. A bereme-li Vánoční sjezd vážně, je zde skutečně chvíle, kdy z jistých věcí smí jaksí být odhalen závoj. Jenže se věci musí brát s nutnou vážností.

Začněme, jak řečeno, s radikálním případem. To, co bylo právě řečeno nechme stát v dnešní hodině v pozadí, když budeme mluvit o následujícím.

Vidíme, jak z předzemského života do života zemského svou výchovou, tím, co prožívají na Zemi, přicházejí duše lidské, které hledají cestu do Antroposofické společnosti, které jsou nějakou dobu v Antroposofické společnosti. Mezi nimi může nastat případ, že takováto duše projevuje se nějakou dobu jako horlivý, dokonce přehorlivý člen Antroposofické společnosti, ale stane se z něho nejuhlavnější nepřítel. Pohlédneme na karmu v takovémto výstředním případě.

Vezmeme tento výstřední případ: Někdo vstoupí do Antroposofické společnosti, ukáže se jako horlivý člen. Po nějaké době dokáže se stát nejen protivníkem, ale snad lajícím protivníkem: vlastně velmi, velmi pozoruhodná karma.

Pozorujme jeden případ. Je zde jedna duše. Pohlížíme nazpět do zemského života. Pohlížíme nazpět do doby, kdy zde byly staré vzpomínky z pohanské doby, působící na lidi hlubokým dojmem a kdy se tito lidé vpravovali do toho, co se v oné době, řekl bych, se vřelostí šířilo jako křesťanství, ale co u mnohých lidí bylo také přijato přece jen s určitou povrchností.

Když mluvíme o takovýchto věcech, musí nám vždycky být jasno, že musíme jaksí vůbec někde začít u jednoho zemského života. Každý zemský život vede ovšem zase nazpět k dřívějším životům, takže jsou zde přirozeně nevyjasněné zbytky, na které možno prostě jako na skutečnosti poukázat. Ty jsou ovšem zase karmickými následky předešlých zemských

životů, ale nutno nějak začít.

Možno tedy spatřiti duši, jak jí možno najít právě v oné době, a sice takovým způsobem, který se mne a jiných zde ve Společnosti velmi blízce dotýkal, možno ji najíti v době, na kterou jsem poukázal, jako pochybného vyraběče zlata, který byl majitelem spisů, rukopisů, kterým sotva mohl rozuměti, které si vykládal svým způsobem a potom dělal pokusy podle předpisů, aniž měl vlastně tušení, co tu dělal. Neboť nahlédnutí do duchovně-chemických souvislostí není jednoduchá věc. A tak vidíme takového pokusy dělajícího člověka s malou knihovnou nejrůznějších předpisů, které vedou až daleko do arabsko-maurských souvislostí, a vidíme, jak na téměř odlehlém místě, ale na místě, které je navštěvováno mnohými zvědavci, rozvíjí tento člověk svoji činnost. Přichází k tomu, že si přivodil zvláštní chorobu pod vlivem této nepochopené, bez porozumění prováděné činnosti, chorobu, která zachvátila hlavně hrdlo – je to mužská inkarnace – takže jeho hlas je zvolna stále zastřenější a zastřenější a nakonec téměř mizí. Nyní jsou rozšířeny křesťanské nauky. Ty všude lidi uchvacují. Je zde na jedné straně chtivost v tomto člověku: dosáhnouti vyrábění zlata a s tímto vyráběním zlata mnoho jiného, čeho by mohl člověk dosáhnouti, kdyby se to v tehdejší době bylo podařilo, na druhé straně dostává se k němu křesťanství způsobem, který je vlastně plný výčitek. Vyvíjí se něco, řekl bych, z faustovské nálady, ne docela pročištěné. Posiluje se v něm pocit: nedělal jsi něco strašně nesprávného? A pozvolna se vytváří přece jen pod vlivem této myšlenky skepticky v duši žijící názor: že jsi ztratil svůj hlas, tj. Boží trest, spravedlivý trest za to, že jsi se pustil do něčeho nesprávného. V tomto stavu, v tomto duševním stavu vyhledal tento člověk radu lidí, kteří se nyní také spojili s Antroposofickou společností, kteří tehdy mohli zasáhnout do jeho osudu, že jaksi zachránili jeho duši z hlubokých pochybností. Možno skutečně mluvit o jakémsi zachránění duše. Ale všechno to stalo se za takových vedlejších událostí, že tento člověk prožil to v silném, jenom v zevnějšku zůstávajícím cítění, a na jedné straně byl přemožen jakýmsi citem díky vůči těm, kdo ho duševně zachránili, na druhé straně ale mísil se právě do oné nejasnosti strašně ahrimanský podnět. Do toho, co zde nastalo: po silné náklonnosti k nesprávné magii ne docela pravé cítění se v křesťanské spravedlnosti – do toho všeho mísil se ahrimanský rys. Poněvadž to šířilo v jeho duši nejasnost, přišel tento člověk k tomu, že do svého díku vložil ahrimanský rys. – A dík byl přeměněn v něco, co došlo nedůstojného výrazu v duši, což vstoupilo tomuto člověku před duši, když v životě mezi smrtí a novým zrozením došel jmenovitě na ono místo, které jsem označil jako první polovinu devatenáctého století, takže zde prožil to, co duše vyvinula tehdy ve vnějším, sezevněném, řekl bych: podlézavém díku, takže to zde znovu prožil v celé nedůstojnosti pro člověka. A tak vidíme právě tento obraz ahrimanizovaného díku vmísený do kosmických imaginací, o kterých jsem mluvil. A vidíme, jak tato duše sestupuje z předzemského života do života zemského, na jedné straně se všemi podněty, které jí přišly z doby, kdy chtěla dělat zlato, kdy zmaterializovala duchovní snahu, a na druhé straně vidíme, jak se pod ahrimanským vlivem vyvíjí něco, co zřetelně možno poznat jako pocit studu nad nesprávně sezevnělým díkem. Tyto dva proudy žijí v této duši při jejím sestupu.

A tyto dva proudy vyjadřují se tím, že tato osobnost, když se zase stala osobností v zemském životě, hledá cestu k těm, kteří byli tam, kde také tato duše byla v první polovině devatenáctého století. Nyní vzniká něco jako vzpomínka na to, co bylo prožito ve vytváření obrazu nesprávného, sezevnělého díku. To všechno odehrává se, řekl bych, jako automaticky. A probouzí se po tom to, co zde uvnitř žije, co jsem líčil jako pocit studu nad vlastní lidskou nedůstojností, to zachvacuje duši. Ale protože je to zahrimanizováno – přirozeně na základě karmy dřívějších dob, rozleje to něco jako strašnou nenávist na všechno to, k čemu se dříve

obrátil. A obrácený pocit studu proměňuje se, transformuje se v zuřivé protivnictví, spojené zároveň s nesmírným zklamáním nad tím, že to, co je v něm neuvědomělého, tak málo došlo uspokojení. Došlo by uspokojení, kdyby bylo nastalo něco podobného, co bylo v nesprávném vyrábění zlata.

Hleďte milí přátelé, zde máme příklad, jak se věci v radikálnějších případech vnitřně obracejí, jak musíme hledat v dřívějším životě pozoruhodné tajemné cesty něčeho takového jako souvislosti pocitu studu a nenávisti, jestliže chceme porozumět přítomnému životu na základě předcházejících podmínek. Hleďte, když pozorujeme věci takovýmto způsobem, pak rozlévá se něco z porozumění po všem tom, co se ve světě vlivem lidí děje. A pak začínají velké potíže života, když to bereme s myšlenkou karmy vážně. Ale tyto potíže mají přijít, neboť jsou odůvodněny v celé podstatě života. A takové hnutí jako antroposofické musí právě býti vystaveno mnohému, protože jenom tím může vyvinout velkou sílu, kterou potřebuje.

Uvedl jsem tento příklad nejprve z toho důvodu, abyste viděli, že také jaksi něco negativního budeme muset hledat v karmické souvislosti s celým osudem, který dává vzniknout antroposofickému hnutí z předcházejících inkarnací těch, kdo jsou v jeho Společnosti sjednoceni.

Tak možno, milí přátelé, doufati, že postupně se probudí docela nové porozumění pro podstatu Antroposofické společnosti, že jaksi duše Antroposofické společnosti se všemi svými různými potížemi bude moci být prozkoumána.

Neboť ani zde nesmíme zůstat jen u jednotlivého člověka, nýbrž musíme také zde jít nazpět k tomu, co se – nemůžeme říci – znovu vtěluje, ale – znovu prožívá. A s tím jsem chtěl dnes začít.